

بررسی و تبیین مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در ایران

یدالله شکوهی

نویسنده مسئول:

یدالله شکوهی

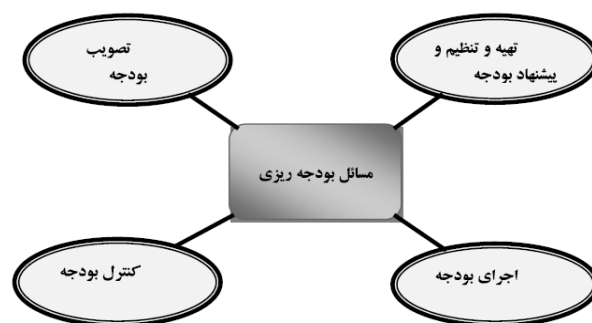
چکیده:

بودجه به عنوان بیان مالی برنامه های دولت، مهم ترین سند دولتی است که به دستگاه های اجرایی جهت دست یابی به اهداف سند چشم انداز و برنامه های توسعه کشور و انجام اثر بخش وظایف خود یاری می رساند، از این روی تلاش برای بهبود این سند مالی و کارایی بودجه در اجرای فعالیت های دستگاه های اجرایی همواره مورد توجه بوده است، یکی از این گام ها شناسایی مسائل مرتبط با بودجه ریزی و مدیریت بودجه می باشد. از این رو هدف از اجرای این تحقیق بررسی و تبیین مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در ایران بوده است. جامعه آماری ۳۷ نفر از کارشناسان و خبرگان مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کل کشور، سازمان تعزیرات حکومتی و وزارت امور اقتصاد و دارایی بوده اند که با استفاده از پرسشنامه ای با اجزاء استاندارد و ضریب پایایی ۸۵٪، به آزمون فرضیات چهارگانه پرداخته شده است. نتایج آزمون دوجمله ای نشان داده است که در فرآیند بودجه ریزی و مدیریت بودجه در ایران وضعیت مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه و همچنین وضعیت مرحله کنترل بودجه در حد قابل قبولی نیستند، اما وضعیت مرحله تصویب بودجه و وضعیت مرحله اجرای بودجه در بودجه ریزی و مدیریت بودجه در حد قابل قبولی می باشند.

واژه های کلیدی: مسائل - بودجه ریزی - مدیریت بودجه - ایران.

به عقیده برخی اقتصاددانان یکی از مهمترین اقدامات برای اصلاح ساختار اقتصادی کشور تلاش در جهت اصلاح نظام بودجه ریزی است. نقش بودجه در سرنوشت و آینده یک کشور تعیین کننده و مهم می باشد براین اساس بودجه ریزی برای تخصیص منابع محدود به نتایج مورد انتظار و کمک به توسعه اقتصادی عادلانه همواره مورد توجه همه دولتها بوده است (محمد نژاد و همکاران، ۱۳۸۸). وقتی وظایف دولت محدود به حفظ و استمرار نظم و امنیت بود، انتخاب اهداف و اداره کردن منابع کمیاب چندان رخ نشان نمی داد و کار پیش بینی درآمدها و هزینه ها با روش های ساده صورت می گرفت، اما وقتی وظایف دولت گسترش یافت و قسمت عمده ای از درآمد ملی از طریق بودجه تحصیل شده و مجدداً به صورت مخارج عمومی توزیع می شود، استفاده از فنون و روشهای خاصی برای مدیریت منابع و مخارج دولت اجتناب ناپذیر می نماید (فرج وند، ۱۳۸۲). به عبارت دیگر با تنوع و پیچیده تر شدن وظایف دولت، استفاده از فنون دقیق تر برای مدیریت مالی، شناخت مسئله های بودجه، مدیریت بودجه و استفاده بهینه از منابع کمیاب ضرورت بیشتری پیدا میکند چرا که وجوه دولتی باید هم بطور کارآمد و هم قانونی خرج شود (Aronson, 1985). این امر موجب توجه دولت ها به اقتصادی بودن، کارایی و اثربخشی منابع دولت به عبارتی، مدیریت مالی دولت شد. مواجهه با این شرایط بعد جدیدی به تصمیم گیری در مدیریت بودجه و مدیریت مالی دولت افزود، یعنی سیستم بودجه ریزی متداول به سیستم بودجه ریزی برنامه ای و عملیاتی برای بازنگری مدیریت فعالیت های دولتی را مطرح ساخت. از ضرورت های اصلاح ساختار اقتصادی، اصلاح روش های بودجه ریزی و توزیع منابع آن می باشد. رویکرد نوین بودجه ریزی (روش بودجه بندی عملیاتی) گام موثری در شناخت مسائل بودجه کشور، کارایی و اثربخشی منابع (مدیریت بودجه) است. (کیومرثی، ۱۳۸۷). شناسایی مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه می تواند موجب کارایی و اثربخشی عملیات در دستگاه بودجه ریزی کشور گردد و کارایی سیستم بودجه ریزی در سازمانها را به نحو چشمگیری ارتقاء بخشد.

از آنجائیکه دولت تمامی برنامه ها و فعالیت های مالی خود را در بودجه بعنوان برنامه مالی تدوین می کند، بودجه نقش حیاتی در توسعه اقتصادی ملی ایفاء می نماید که با توسعه وظایف دولت و افزایش سریع هزینه های دولتی و پیوند آن با وضعیت عمومی اقتصاد کشور، نیاز به بهبود را در سیستم های برنامه ریزی، نظارت و کنترل و مدیریت منابع بخش عمومی القا می کند تا تصمیم گیرندگان راقدر سازد، دید وسیع تری پیدا کرده و اطلاعات وسیعی در مورد نتایج عملکردها و هزینه های اجرای فعالیت ها داشته باشند (سعیدی، ۱۳۸۸). بدون تردید یکی از اقدامات اصلی برای ارتقای بهره وری، تغییر نظام بودجه ریزی از وضعیت فعلی به وضعیتی است که به جای پایش ردیفهای بودجه ای، ارزیابی عملکرد، سیستمها و سازمانهای بودجه ای بر اساس ستانده ها انجام شود (سامره و صیدی، ۱۳۸۵). مواجهه با این شرایط نه تنها نیاز به بهبود روش ها و معرفی سیستم های ستانده محور و ارزیابی عملکرد که در رویکرد نوین بودجه ریزی (بودجه ریزی عملیاتی) به آن اشاره دارد را مطرح می سازد، بلکه نگاه جدیدی را باید در فرایند بودجه ریزی (سیکل بودجه) جستجو کرد که به نظر کارشناسان، عمده مشکلات موجود در بخش بودجه و بودجه ریزی را باید در فرایند بودجه ریزی دانست. که این فرایند در چهار مرحله صورت می گیرد. مراحل چهار گانه بودجه عبارت است از تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه، تصویب بودجه، اجرای بودجه و نظارت بودجه. از این رو شناسایی مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در هر یک از این مراحل می تواند گام مهمی در جهت شناسایی مسائل و چالش های نظام بودجه ریزی در کشور باشد. الگوی مفهومی، یک استراتژی جهت شروع و انجام تحقیق است بگونه ای که انتظار می رود در حین اجرای تحقیق، متغیرها، روابط و تعاملات بین آنها مورد بررسی و آزمون قرار گرفته و حسب ضرورت، تعدیلاتی در آنها انجام شده و عواملی نیز از آنها کم و یا به آنها اضافه شود (Sautter & Leisen, 1999). بر این اساس، چهار چوب مفهومی تحقیق از مطالعه و بررسی دفتر مطالعات برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۹)، کیاکجوری (۱۳۸۱)، عزیزی (۱۳۷۹)، فرج وند (۱۳۷۷) تدوین یافت و نیز اساس و چهار چوب مطالعه و بررسی تحقیق حاضر می باشد.

ادبیات تحقیق:

نظام بودجه ریزی به عنوان یک ابزار مهم و حساس برنامه ریزی به موازات رشد و توسعه دولت و جامعه، مراحل و تحولات مهمی را پشت سر گذاشته و امروز بصورت یک نظام پیچیده فنی و مالی در آمده است. این نظام در آغاز پیدایش خود بعزت محدودیت حوزه فعالیت دولت و به علت نگرش منفی جامعه نسبت به فعالیت های دولت، عمدتاً تا یک ابزار سیاسی بوده و از دهه سوم قرن میلادی به علت رواج اقتصاد کینزی که دولت را به مداخله در فعالیت های اقتصادی و سرمایه گذاری اجتماعی تشویق و ترغیب می نمود، بودجه دولتی به عنوان ابزار اقتصادی و مالی، علاوه بر نقش های سیاسی، نقش های اقتصادی و مالی را به عهده گرفت (فرح وند - ۱۳۸۲)

سیر تکاملی مفاهیم نظری بودجه

بررسی ها نشان می دهد شروع اجرای بودجه همزمان با پیدایش حکومت پارلمانی جهان بوده است. که با وظایف منتسب به پارلمان، مسئولیت و بررسی دخل و خرج دولت و تصویب آن به عهده پارلمان گردید (موسی خانی و منشی زاده - ۱۳۸۲)

مفهوم بودجه همگام با گسترش وظایف دولت، تغییر و تکامل یافته است. (مهدی برادران - ۱۳۸۷)

- بودجه به عنوان ابزار کنترل

بودجه ریزی بعد از پیدایش حکومت های پارلمانی بوجود آمد و حق مسلم نظارت مردم بر اموال دولتی به صورت کنترل درآمدها و هزینه های دولتی توسط نمایندگان نشان دایر شد. و نظارت بر دخل و خرج به موجب قانون بر عهده نمایندگان واگذار شده و وقتی منظور از بودجه کنترل باشد، نظام بودجه ای بر روی طبقه هزینه ها و طبقه بندی سازمانی متمرکز می گردد که همان طبقه بندی بر اساس فصول و مواد هزینه است. (همان)

- بودجه به عنوان ابزار مدیریت مالی

با توسعه وظایف دولت کنترل مخارج اهمیت خود را از دست داده و نیاز به بهبود در سیستم های برنامه ریزی، کنترل و مدیریت منابع بخش عمومی مطرح گردید تا تصمیم گیرندگان را قادر سازد اطلاعات وسیعی در مورد نتایج عملکرد ها هزینه های اجرایی فعالیت ها داشته باشند این امر موجب توه دولت ها به اقتصادی بودن، کارایی و اثر بخشی منابع دولت و به عبارتی مدیریت مالی دولتی شد. (همان)

- بودجه به عنوان ابزار برنامه ریزی

استفاده از بودجه به عنوان سیستم گذاری یا برنامه ریزی، به منظور تنظیم سیاست های مالی برای مقاصد اقتصادی صورت گرفت. بودجه در ماموریت بیشتر متضمن مفاهیمی چون طرح ریزی برای آینده و انتقال این مفاهیم به جامعه برای تصمیم گیری میان مدت بود و از این رو، طبقه بندی اقتصادی آن بر تنظیم حسابهای ملی و بررسی حرکت متغیر های کلان می گردد. (همان)

- بودجه ریزی به عنوان ابزار راهبردی

در این دوره بودجه نویسی به عنوان ابزار و عامل راهبردی برای ریارویی با حوادث غیر قابل پیش بینی مورد استفاده قرار گرفت. (همان)

سیکل بودجه

بودجه بندی فرایندی مستمر است که ارکان و عناصر آن در بیشتر کشورها تقریباً با یکدیگر شباهت دارند. این وجه تشابه مراحل اساسی بودجه، از تهیه و تنظیم تا اجرای آن است. روشهایی که در این مراحل اعمال میگردد از لحاظ هدف یکی است. لیکن کیفیت بکار بستن آنها ممکن است کم و بیش فرق کند. دولتها، عموماً برای تنظیم بودجه نخست برآورد های در آمد و هزینه را برای دوره آینده پیش بینی می کنند. سپس از مجموع این برآورد و تطبیق آنها با اطلاعات و مفروضات جمع آوری شده، بودجه پیشنهادی را تهیه و تنظیم می نمایند. پس از تصویب مراجع صلاحیت دار، برای اجرا آماده می نمایند. آنگاه روشها و تدابیر لازم برای حسن اجرای بودجه به کار می رود و عمل نظارت به صورت بررسی نتیجه عملیات انجام می گیرد تا بدین وسیله از برخورد مسائل و بروز مشکلات جلوگیری شود. (فرح وند، ۱۳۸۲)

مراحل بودجه که آنها را سیکل بودجه یا دور بودجه می نامند، چهار مرحله و به شرح زیر است:

۱- تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه

فنی ترین مرحله از مراحل بودجه مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه است. دستگاه های اجرایی، بودجه پیشنهادی خود را در قالب سیاست های کلی، طبق دستور العملی که از سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور صادر میشود تحت عنوان بخشنامه به دستگاه ها ارسال

می گردد. دستگاه ها با رعایت دستورالعمل، بودجه یک سال آینده خود را در قالب اهداف و خط مشی تعیین شده تنظیم و پیشنهاد می کنند. و قوه مجریه بودجه پیشنهادی دستگاههای اجرایی را تنظیم و تدوین و تحت عنوان لایحه بودجه به قوه مقننه پیشنهاد می دهد

۲- تصویب بودجه

بودجه، مهم ترین ابزار اعمال کنترل دولت به وسیله نمایندگان ملت است و به همین جهت تصویب بودجه تنها به معنی تصویب رقم و عدد نیست بلکه تصویب و تایید سیاست ها و برنامه های دولت است. طبق اصل ۵۲ قانون اساسی تصویب بودجه به عهده مجلس است.

۳- اجرای بودجه

اجرای بودجه تمامی مراحل را شامل می شود که جهت وصول در آمد ها و سایر منابع تامین اعتبار از یک طرف و هزینه اعتبار پیش بینی شده به مورد اجرا گذاشته می شود. به عبارتی اجرای بودجه شامل تحقق ارقام پیش بینی شده در بودجه مصوب توسط دولت است. در مرحله اجرای بودجه خود دارای مراحل است. پس از ابلاغ بودجه، دستگاه های اجرایی موظفند برای مصرف اعتبارات مصوب، موافقت نامه ای تنظیم و با مقام مسئول مبادله کنند و بعد، تخصیص اعتبار صورت میگیرد که برای استفاده از اعتبارات مصوب در بودجه مراحل تفصیلی اجرای بودجه خرج (تشخیص، تامین اعتبار، تعهد، تسجیل و حواله) انجام می پذیرد. (کیو مرثی ۱۳۸۷)

۴- نظارت و کنترل بودجه

نظارت بر بودجه از جهت صحت عملیات اجرایی و انطباق آن با اهداف و برنامه ها نقش مهمی دارد، چون بودجه مأموریتی است از طرف مجلس به دولت محول شده است. نظارتی که مجلس در آغاز توسط دیوان محاسبات به طور غیر مستقیم و سپس با رسیدگی به گزارش تفریغ بودجه به صورت مستقیم انجام می دهد در پی این منظور است که روی هم نظارت قضایی و نظارت پارلمانی را پدید می آورد. از طرف دیگر دستگاه دولت نیز به سبب وسعت زیادی که دارد باید اطمینان یابد که آن چه در درونش و توسط اعضایش صورت می پذیرد در جهت اهداف های برنامه است. این احتیاج نیز لزوم نظارت اداری و عملیاتی را مطرح می سازد.

۳- پیشینه تحقیق

محدودیت های مربوط به بعد زمان و مکان در تمامی تحقیقات رشته های علوم انسانی و اجتماعی بطور عام و رشته مدیریت بصورتی خاص باعث شده است که یافته های تحقیقاتی، علیرغم شباهتهای موجود در متغیرها و روش مورد استفاده، دارای تفاوت های قابل توجهی باشد. بر این اساس لازم است ابتدا با توجه به شرایط زمانی و مکانی مورد استفاده، بومی سازیهای لازم مرتبط با نتایج مطالعات انجام شود تا کاربردهای نتایج مذکور مقرون به صحت و درستی باشد.

در اکثر تحقیقات انجام شده در راستای موضوع تحقیق حاضر، بودجه ریزی و مدیریت بودجه و مسائل مرتبط با آنها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. ساکتی و سعیدی (۱۳۸۸) به چالش های تدوین و بکارگیری شاخص های عملکردی برای بودجه ریزی عملیاتی پرداخته شد و در نهایت راهکارها و پیشنهاد های کاربردی به منظور تدوین و استفاده از شاخص های عملکردی دانشگاهی با سازگاری نظام های سه گانه بودجه ریزی، مدیریت مالی و حسابداری ارائه شد. حاجی الیاسی و قنبریان (۱۳۸۷) در نتیجه تحقیق خود ضمن بازبینی اهمیت بودجه بندی و برخی از روش های متداول بودجه بندی شهرداری ها، کانون توجه خویش را بر تمایز و برهم کنش بین بودجه بندی عملیاتی و سرمایه ای متمرکز نمودند. محمد نژاد و همکاران (۱۳۸۹) به دنبال تشریح الگوی بودجه ریزی عملیاتی با اسناد به شواهد و نشانگرهای بودجه ریزی عملیاتی نتایج حاصل از اجرای قوانین در خصوص بودجه ریزی عملیاتی در ایران بودند. اقدامان (۱۳۸۸) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که روش بودجه بندی سنتی در برنامه ریزی و کنترل، نیازهای اطلاعاتی شهرداری را تامین نمی نماید. قلی زاده و همکاران (۱۳۸۷)، تشریح کردند که یکی از روشهای بودجه ریزی برای تقویت صحت پیش بینی های مالی و افزایش درک مالی مدیریت است. تاجدینی (۱۳۸۷) در نتیجه تحقیق خود به این مورد اشاره می کند که نکته اساسی در تنظیم بودجه توجه به وظایف و عملیاتی است. مطالعه سامره و سیدی (۱۳۸۵) به محاسن و معایب روش اجرای بودجه ریزی عملیاتی اشاره کرد. فرهمند و اعتماد زاده (۱۳۸۶) در نتایج تحقیق خود عنوان کردند که تغییر در نظام بودجه ریزی در این واحدها مستلزم اتخاذ راهبردی چند ساله و طی مراحل مشخصی است. خوزین (۱۳۸۷) در مطالعه خود اشاره کرد ناآگاهی نسبت به مواردی باعث عدم اثربخشی در پیاده سازی سیستم هزینه یابی، بودجه ریزی و مدیریت بر مبنای فعالیت می گردد. سنایی و عبادی (۱۳۸۷) در مطالعه خود به بررسی مراحل گردش بودجه ای سیکل بودجه (تهیه و تنظیم بودجه، تصویب بودجه، اجرای بودجه و نظارت بودجه) و به بیان چالشهای اساسی و عمده فراروی نظام اداری و اجرایی کشور در راستای اجرا و استقرار نظام بودجه ریزی عملیاتی به روش قیمت تمام شده پرداختند. کیم (Kim, 2006)، در مطالعه خود عنوان کرد که هنگام تهیه محرک های قوی برای تملک اطلاعات، حسابرسی شدیتر خواهد بود. در نتایج تحقیق (Lapsley et al, 2011)، شواهدی از ثبات در بکارگیری قدرت در بودجه ریزی ائتلاف دولت و ماهیت ناقص از دستور اجتماعی مذاکره ارائه شد. نتایج تحقیق (Libby & Lindsay, 2010) روابط میان نمایندگی و ساختار در حسابداری مدیریت را تحقیق کرد و نشان می دهند که با اینکه بسیاری از شرکت ها از بودجه برای اهداف کنترل استفاده می کنند و ارزش افزوده درک می شود، هنوز مشکلاتی در ارتباط با

بودجه وجود دارد. نتایج (Kilfoyle & Richardson, 2011) نشان می دهد می توان مسیرهای جدیدی را در تحقیق در بودجه بندی ارائه داد. (Laux, 2008)، در جمع بندی به این نتیجه رسید که تحمیل نفوذ هزینه ها بر مدیر می تواند منجر به تخصیص بهینه پیشرفته سرمایه گردد. (Hermes et al, 2007) روش های بر آوردی هزینه سرمایه و استفاده از روش مدل قیمت گذاری دارای های سرمایه ای (۱) در برآورد حقوق صاحبان سهام را بررسی کرد و در تجزیه تحلیل شواهدی تجربی، از ادارات مالی هلند نشان می دهد به طور متوسط تکنیک های پیشرفته بودجه ریزی سرمایه بیشتر از ادارات مالی چین مورد استفاده قرار می گیرد. در نتیجه مطالعه (Moder & Nickl, 1969) اشاره شد که هر روزه کانالهای تخصیص پول افزایش می یابد و روابط داخلی پیچیده تر و رویکرد سیستماتیک در تصمیم گیری بودجه ضروری تر می گردد.

۱-Capital assets pricing model

۴-فرضیه ها

در تحقیق حاضر نیز مسائل مرتبط با بودجه ریزی و مدیریت بودجه مورد تحقیق و بررسی قرار می گیرد و مراحل چهارگانه بودجه ریزی در ایران مطالعه می شود با توجه به بررسی ادبیات موضوعی تحقیق نمی توان جهت خاصی را برای توصیف، بیان رابطه و یا بیان تفاوت بین متغیر های تحقیق پیش بینی کرد (بازرگان، ۱۳۷۷، ۳۷). از این رو **سؤالات** ویژه تحقیق بصورت زیر مطرح می گردد:

سؤالات تحقیق:

- ♦ - مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه کشور در مرحله تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه کدامند؟
- ♦ - مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه کشور در مرحله تصویب بودجه کدامند؟
- ♦ - مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه کشور در مرحله اجرای بودجه کدامند؟
- ♦ - مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه کشور در مرحله کنترل بودجه کدامند؟

۵-روش شناسی

۵-۱-نمونه

جامعه آماری تحقیق حاضر را ۳۷ نفر از کارشناسان و خبرگان مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کل کشور، سازمان تعزیرات حکومتی و وزارت اقتصاد و دارایی تشکیل داده اند که با توجه به محدود بودن آنها همان تعداد بعنوان نمونه آماری انتخاب شدند. در نمونه مذکور ۸۴ درصد مرد، ۸۹ درصد متأهل، ۸۴ درصد دارای سن زیر ۵۰ سال، ۴۶ درصد دارای سابقه کاری بیش از ۱۵ سال، و ۵۰ درصدشان دارای تحصیلات بیش از لیسانس بوده اند.

۵-۲- داده ها و مقیاس اندازه گیری

متغیرهای چهارگانه مراحل بودجه ریزی شامل تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه، تصویب بودجه، اجرای بودجه و کنترل بودجه (کیاکجوری، ۱۳۸۱) با اجزاء استاندارد حاوی ۳۷ سؤال در مقیاس لیکرت با بازه (۱-۵) اندازه گیری شدند. پرسشنامه طراحی شده، در مراجعه حضوری نخست، در اختیار اعضاء نمونه آماری قرار گرفته و توضیحات لازم نیز برایشان داده شد آنگاه در مراجعه حضوری بعدی نسبت به جمع آوری آنها اقدام شده است.

۵-۳- اعتبار

بمنظور معتبرسازی پرسشنامه تحقیق، از رویه استخراج اجزاء متغیرهای مورد اندازه گیری از ادبیات موضوعی تحقیق، و آنگاه بومی سازی آن با بهره گیری از نظرات متخصصان و نیز نمونه ای مقدماتی استفاده شده است (Hult & Ferrel, 1997) بدین منظور، پرسشنامه طراحی شده، بصورت پیش آزمون در اختیار تعداد ۱۱ نفر از اساتید و خبرگان قرار گرفت آنگاه پس از اخذ نظرات اصلاحی و تعدیل موادی از آنها و طبق نظرات اصلاحی این گروه از مرتبط بودن سؤالات با توجه به جامعه آماری مورد مطالعه اطمینان حاصل شد. در نهایت پرسشنامه نهایی طراحی و برای جمع آوری داده ها در اختیار تعداد ۳۷ نفر از اعضاء جامعه آماری قرار گرفت.

۴-۵- پایایی

بمنظور تعیین قابلیت اعتماد (پایایی) ابزار اندازه گیری نیز روشهای مختلف و متعددی وجود دارد که یکی از آنها سنجش سازگاری درونی آن است (Conca & et al, 2004). سازگاری درونی ابزار اندازه گیری می تواند با ضریب آلفای کرونباخ اندازه گیری شود (Churchill, 1979) (Cronbach, 1951). این روشی است که در اغلب تحقیقات مورد استفاده قرار می گیرد (Peterson, 1994). اگر چه حداقل مقدار قابل قبول برای این ضریب باید ۰/۷ باشد اما مقادیر ۰/۶ و حتی ۰/۵۵ نیز قابل قبول و پذیرش است (Van de ven & Ferry, 1979, 38) (Nunnally, 1978, 62). در تحقیق حاضر، قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری ۰/۸۵ بوده است.

۶- یافته ها

ذیل نتایج آزمونهای باینومیال (دوجمله‌ای)، فریدمن، همبستگی مربوط به فرضیه های تحقیق تشریح و تبیین می‌شوند. فرضیه

ها :

فرضیه صفر، میزان بررسی و تبیین متغیرهای مسائل بودجه در مراحل چهار گانه بودجه در حد مطلوبی نیست.

فرضیه یک، میزان بررسی و تبیین متغیرهای مسائل بودجه در مراحل چهار گانه بودجه در حد مطلوبی است.

با توجه به جهت‌دار بودن فرضیه‌های تحقیق، در آزمونهای باینومیال (دوجمله‌ای)، حداقل نسبت مشاهده شده قابل قبول برای

پذیرش فرضیات صفر $0/70$ در نظر گرفته شده است اگر چه برای این امر مقادیر $0/60$ و حتی $0/55$ نیز قابل قبول و پذیرش است (Van

1979: 38) (de ven & Ferry, 1978: 62). لذا در آزمونهای باینومیال جداول متعاقب، احتمالات مشاهده شده بیش

از $0/70$ نشان می‌دهند که فرضیه صفر تأیید می‌شود. و اگر احتمال مشاهده شده کمتر از $0/70$ باشد مقدار سطح معنی‌داری بیشتر از

$0/05$ نشان می‌دهد که فرضیه صفر مورد تأیید است.

۱-۲-۶- آزمون فرضیه‌های مسائل مرحله تنظیم و پیشنهاد بودجه

جدول شماره یک- نتایج آزمون باینومینال (دوجمله‌ای) و فریدمن در مرحله تنظیم و پیشنهاد بودجه

رتبه متغیر در آزمون فریدمن	متغیرها	فرضیه ها	مجموعه	تعداد (فراوانی)	احتمال مشاهده	احتمال آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون باینومینال
۶/۷۳	همکاری سازمانها	فرضیه صفر= وضعیت نامطلوب و فرضیه یک= وضعیت مطلوب در مرحله تهیه و تنظیم پیشنهاد بودجه	≤ 3	۱۱	۰/۳	۰/۷۰	۰/۵۶۶	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۶	۰/۷			
۸/۹۵	رعایت اصل تقدم درآمدها بر هزینه ها		≤ 3	۱۶	۰/۴۰	۰/۷۰	۰/۰۶۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۱	۰/۶۰			
۱۰/۰۱	همکاری شورای اقتصاد و هیأت وزیران		≤ 3	۱۶	۰/۴۰	۰/۷۰	۰/۰۶۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۱	۰/۶۰			
۹/۳۱	دقت گزارش های اقتصادی سالانه		≤ 3	۱۹	۰/۵۰	۰/۷	۰/۰۱۳	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۸	۰/۵۰			
۱۲/۲۷	سرعت تحویل گزارشات		≤ 3	۲۴	۰/۶۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۳	۰/۴۰			
۱۰/۶۱	انطباق گزارش های اقتصادی		≤ 3	۲۵	۰/۷۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۲	۰/۳۰			
۶/۵۱	سرعت تحویل بخشنامه بودجه		≤ 3	۱۰	۰/۳۰	۰/۷	۰/۴۲۴	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۷	۰/۷۰			
۱۰/۰۴	تطابق زمانی بخشنامه با درخواست دستگاهها		≤ 3	۲۱	۰/۶۰	۰/۷	۰/۰۰۱	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۶	۰/۴۰			
۸/۱۶	انطباق بخشنامه بودجه با سیاست های بودجه ای		≤ 3	۱۵	۰/۴۰	۰/۷	۰/۱۱۳	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۲	۰/۶۰			
۹/۱۸	دقت در زمان تحویل بودجه پیشنهادی دستگاههای اجرایی		≤ 3	۱۵	۰/۶۰	۰/۷	۰/۱۱۳	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۲	۰/۴۰			
۹/۶۴	دقت در ارائه بودجه پیشنهادی		≤ 3	۲۳	۰/۶۰	۰/۷	۰/۱۲۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۱۴	۰/۴۰			
۱۲/۱۴	دقت در تأیید بودجه پیشنهادی		≤ 3	۲۲	۰/۶۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۵	۰/۴۰			
۹/۲۲	بررسی استحکام دلایل دستگاههای اجرایی		≤ 3	۱۹	۰/۵۰	۰/۷	۰/۰۱۳	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۸	۰/۵۰			
۹/۱۲	تأثیر صرفه جویی کارشناسان بودجه		≤ 3	۲۰	۰/۵۰	۰/۷	۰/۰۲۹	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۷	۰/۵۰			
۱۱/۲۳	موفقیت سازمان برنامه و بودجه در بررسی برنامه ها		≤ 3	۲۶	۰/۷۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۱۱	۰/۳۰			
۸/۰۴	تفاهم سازمان مدیریت و برنامه ریزی با دستگاهها		≤ 3	۱۱	۰/۳۰	۰/۷	۰/۵۶۶	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۶	۰/۷۰			
۹	موفقیت سازمان برنامه و بودجه در ایجاد تعال		≤ 3	۱۹	۰/۵۰	۰/۷	۰/۰۱۳	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۸	۰/۵۰			
۱۰/۸۵	دقت در تقدیم لایحه بودجه		≤ 3	۲۳	۰/۶۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۴	۰/۴۰			

ملاحظه می‌شود که در مرحله تهیه و تنظیم پیشنهاد بودجه، متغیرهای همکاری سازمانها، رعایت اصل تقدم درآمدها بر هزینه ها، همکاری شورای اقتصاد و هیأت وزیران، سرعت تحویل بخشنامه بودجه، انطباق بخشنامه بودجه با سیاست های بودجه ای، دقت در زمان تحویل بودجه پیشنهادی دستگاههای اجرایی، دقت در ارائه بودجه پیشنهادی، تفاهم سازمان مدیریت و برنامه ریزی با دستگاهها، موفقیت سازمان برنامه و بودجه در بررسی برنامه ها در وضعیت مطلوبی نمی باشند. ضمناً بر اساس آزمون فریدمن نیز، در رتبه بندی اهمیت هجده متغیر مربوط به مرحله تهیه و تنظیم پیشنهاد بودجه، متغیر سرعت تحویل گزارشات در زمان مقرر به شورای اقتصاد با رتبه ۱۲/۲۷ و متغیر سرعت تحویل بخشنامه بودجه به دستگاههای اجرایی با رتبه ۶/۵۱ از نظر پاسخگویان نمونه آماری دارای بیشترین و کمترین اهمیت بوده اند.

۲-۲-۶- آزمون فرضیه‌های مسائل مرحله تصویب بودجه

جدول شماره یک- نتایج آزمون باینومینال (دوجمله‌ای) و فریدمن در مرحله تصویب بودجه

رتبه متغیر در آزمون فریدمن	متغیرها	فرضیه ها	مجموعه	تعداد (فراوانی)	احتمال مشاهده شده	احتمال آزمون	سطح معنی-داری	نتیجه آزمون باینومینال
۲/۲۴	تناسب محدودیت زمانی در بررسی لایحه بودجه	فرضیه صفر= وضعیت نامطلوب و فرضیه یک= وضعیت مطلوب	≤ 3 > 3	۲۷ ۱۰	۰/۷ ۰/۳	۰/۷۰	۰/۴۲۴	تأیید فرضیه صفر
۲/۸۴	سرعت و دقت عملکرد مجلس	مطلوب در مرحله تصویب بودجه	≤ 3 > 3	۲۱ ۱۶	۰/۶۰ ۰/۴۰	۰/۷۰	۰/۰۶۰	تأیید فرضیه یک
۲/۱۱	تأثیر روشهای انعطاف پذیر بودجه		≤ 3 > 3	۲۹ ۸	۰/۸۰ ۰/۲۰	۰/۷۰	۰/۱۷۶	تأیید فرضیه صفر
۲/۸۱	دقت در رأی گیری در هنگام تصویب بودجه		≤ 3 > 3	۲۰ ۱۷	۰/۵۰ ۰/۵۰	۰/۷۰	۰/۰۲۹	تأیید فرضیه یک

ملاحظه می‌شود که در مرحله تصویب بودجه، متغیرهای تناسب محدودیت زمانی در بررسی لایحه بودجه و تأثیر روشهای انعطاف پذیر بودجه در وضعیت مطلوبی نمی باشند. ضمناً بر اساس آزمون فریدمن نیز، در رتبه بندی اهمیت چهار متغیر مربوط به مرحله تصویب بودجه، متغیر سرعت و دقت عملکرد مجلس شورای اسلامی در تصویب بودجه با رتبه ۲/۸۴ و متغیر تأثیر روشهای انعطاف پذیر بودجه اعم از اصلاح بودجه، متمم بودجه و در روند تصویب بودجه با رتبه ۲/۱۱ از نظر پاسخگویان نمونه آماری دارای بیشترین و کمترین اهمیت بوده اند.

۳-۲-۶- آزمون فرضیه‌های مسائل بودجه ریزی در مرحله اجرای بودجه

جدول شماره یک- نتایج آزمون باینومینال (دوجمله‌ای) و فریدمن در مرحله اجرای بودجه

رتبه متغیر در آزمون فریدمن	متغیرها	فرضیه ها	مجموعه	تعداد (فراوانی)	احتمال مشاهده شده	احتمال آزمون	سطح معنی- داری	نتیجه آزمون باینومینال
۴/۹۲	موفقیت سازمان برنامه و بودجه در ابلاغ توسعه اعتبارات جاری و عمرانی	فرضیه صفر= وضعیت نامطلوب و فرضیه یک= وضعیت مطلوب در مرحله اجرای بودجه	≤ 3 > 3	۱۴ ۲۳	۰/۴ ۰/۶	۰/۷۰	۰/۱۹۳	تأیید فرضیه صفر
۳/۳۱	موفقیت سازمان برنامه و بودجه در تفکیک اعتبارات جاری و عمرانی		≤ 3 > 3	۳۳ ۴	۰/۱۰ ۰/۹۰	۰/۷۰	۰/۰۰۱	تأیید فرضیه یک
۳/۷۰	تبادلات موافقت نامه های جاری و عمرانی		≤ 3 > 3	۷ ۳۰	۰/۲۰ ۰/۸۰	۰/۷۰	۰/۰۹۵	تأیید فرضیه صفر
۳/۸۶	تأثیر تبادلات موافقت نامه ها		≤ 3 > 3	۶ ۳۱	۰/۲۰ ۰/۸۰	۰/۷۰	۰/۰۴۴	تأیید فرضیه یک
۵/۳۹	تخصیص اعتبارات به الویت های اقتصادی- اجتماعی		≤ 3 > 3	۱۵ ۲۲	۰/۴۰ ۰/۶۰	۰/۷۰	۰/۱۱۳	تأیید فرضیه صفر
۴/۲۴	موفقیت تخصیص اعتبار در کنترل دقیق هزینه ها		≤ 3 > 3	۱۰ ۲۷	۰/۳۰ ۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۴۲۴	تأیید فرضیه صفر
۵/۳۲	توجه به مراحل تفصیلی اجرای بودجه		≤ 3 > 3	۱۵ ۲۲	۰/۴۰ ۰/۶۰	۰/۷۰	۰/۱۱۳	تأیید فرضیه صفر
۵/۲۴	رعایت اصل تخمینی درآمدها		≤ 3 > 3	۲۰ ۱۷	۰/۵۰ ۰/۵۰	۰/۷۰	۰/۰۲۹	تأیید فرضیه صفر

ملاحظه می‌شود که در مرحله اجرای بودجه، متغیرهای موفقیت سازمان برنامه و بودجه در ابلاغ توسعه اعتبارات جاری و عمرانی، تبادلات موافقت نامه های جاری و عمرانی، تخصیص اعتبارات به الویت های اقتصادی- اجتماعی، توجه به مراحل تفصیلی اجرای بودجه، رعایت اصل تخمینی درآمدها در وضعیت مطلوبی نمی باشند. ضمناً بر اساس آزمون فریدمن نیز، در رتبه بندی اهمیت هشت متغیر مربوط به مرحله اجرای بودجه، متغیر رعایت اصل تخمینی درآمدها در اجرای بودجه با رتبه ۵/۳۹ و متغیر موفقیت سازمان برنامه و بودجه در تفکیک اعتبارات جاری و عمرانی در مرحله ابلاغ بودجه با رتبه ۳/۳۱ از نظر پاسخگویان نمونه آماری دارای بیشترین و کمترین اهمیت بوده اند.

۴-۲-۶- آزمون فرضیه‌های مسائل بودجه ریزی در مرحله کنترل بودجه

جدول شماره یک- نتایج آزمون باینومینال (دوجمله‌ای) و فریدمن در مرحله کنترل بودجه

رتبه متغیر در آزمون فریدمن	متغیرها	فرضیه ها	مجموعه	تعداد (فراوانی)	احتمال مشاهده‌شده	احتمال آزمون	سطح معنی- داری	نتیجه آزمون باینومینال
۳/۳۴	نظارت قوه مجریه در عدم تجاوز هزینه های دولت	فرضیه صفر= وضعیت نامطلوب و فرضیه یک= وضعیت مطلوب در مرحله کنترل بودجه	≤ 3	۱۴	۰/۴	۰/۷۰	۰/۱۹۳	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۳	۰/۶			
۴/۲۲	موفقیت سازمان مدیریت و برنامه ریزی طرحها و فعاليتها، در بررسی نتایج		≤ 3	۱۳	۰/۴۰	۰/۷۰	۰/۰۶۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۱	۰/۶۰			
۴/۰۴	انطباق نتایج پرداخت اعتبارات با موافقت نامه های طرح ها		≤ 3	۱۵	۰/۴۰	۰/۷۰	۰/۱۱۳	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۲۲	۰/۶۰			
۴/۶۱	تهیه گزارشات توجیهی سازمان مدیریت و برنامه ریزی		≤ 3	۲۳	۰/۶۰	۰/۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه یک
			> 3	۱۴	۰/۴۰			
۳/۷۴	نظارت سازمان بازرسی بر حسن اجرای صحیح قوانین		≤ 3	۱۷	۰/۵۰	۰/۷۰	۰/۰۲۹	تأیید فرضیه یک
			> 3	۲۰	۰/۵۰			
۲/۷۳	انجام مسئولیت سازمان دیوان محاسبات در حسابرسی		≤ 3	۶	۰/۲۰	۰/۷	۰/۰۴۴	تأیید فرضیه یک
			> 3	۳۱	۰/۸۰			
۵/۳۲	استیضاح وزیران در ارتباط با تخلف مسئولان دولتی در جریان نظارت		≤ 3	۳۰	۰/۸۰	۰/۷۰	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه صفر
			> 3	۷	۰/۲۰			

ملاحظه می‌شود که در مرحله کنترل بودجه، متغیرهای نظارت قوه مجریه در عدم تجاوز هزینه های دولت، موفقیت سازمان مدیریت و برنامه ریزی طرحها و فعاليتها در بررسی نتایج، انطباق نتایج پرداخت اعتبارات با موافقت نامه های طرح ها، استیضاح وزیران در ارتباط با تخلف مسئولان دولتی در جریان نظارت در وضعیت مطلوبی نمی باشند. ضمناً بر اساس آزمون فریدمن نیز، در رتبه بندی اهمیت هفت متغیر مربوط به مرحله کنترل بودجه، متغیر تهیه گزارشات توجیهی سازمان مدیریت و برنامه ریزی در ارتباط با پیشرفت فعالیت

های جاری و عمرانی دستگاههای اجرایی با رتبه ۵/۳۲ و متغیر انجام مسئولیت سازمان دیوان محاسبات در حسابرسی مستقل کلیه دستگاههای اجرایی با رتبه ۲/۷۳ از نظر پاسخگویان نمونه آماری دارای بیشترین و کمترین اهمیت بوده اند.

۵-۲-۶- آزمون فرضیه های چهارگانه مسائل بودجه ریزی

جدول شماره یک- نتایج آزمون باینومیل (دوجمله ای) فرضیه های چهارگانه

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	احتمال آزمون	احتمال مشاهده	تعداد (فراوانی)	مجموعه	فرضیه ها	متغیرها	رتبه متغیر در آزمون فریدمن
تأیید فرضیه صفر	۰/۰۰۰	۰/۷۰	۰/۷ ۰/۳	۲۶ ۱۱	≤ 3 > 3	فرضیه صفر = وضعیت نامطلوب	مرحله تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه	۳/۰۹
تأیید فرضیه یک	۰/۰۰۳	۰/۷۰	۰/۵۰ ۰/۵۰	۱۸ ۱۹	≤ 3 > 3	و فرضیه یک = وضعیت مطلوب	مرحله تصویب بودجه	۲/۱۴
تأیید فرضیه یک	۰/۰۰۲	۰/۷۰	۰/۵۰ ۰/۵۰	۱۷ ۲۰	≤ 3 > 3	مراحل بودجه ریزی	مرحله اجرای بودجه	۲/۰۳
تأیید فرضیه صفر	۰/۰۰۰	۰/۷	۰/۹۰ ۰/۱۰	۳۴ ۳	≤ 3 > 3		مرحله کنترل بودجه	۲/۷۴

ملاحظه می شود که در فرآیند مراحل چهارگانه بودجه ریزی، مرحله تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه و مرحله کنترل بودجه در وضعیت مطلوبی قرار ندارند اما مراحل تصویب و اجرای بودجه از وضعیت مطلوبی برخوردارند. ضمناً بر اساس آزمون فریدمن نیز، رتبه اهمیت چهار متغیر تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه، تصویب بودجه، اجرای بودجه و کنترل بودجه، به ترتیب ۳/۰۹، ۲/۱۴، ۲/۰۳ و ۲/۷۴ بدست آمده است.

۶-۲-۶- همبستگی، آماره ها و پایایی

جدول شماره دو- همبستگی (سطح ۰/۰۱)، آماره ها و پایایی متغیرهای مراحل چهارگانه فرآیند بودجه ریزی

جدول شماره دو- همبستگی (سطح ۰/۰۱)، آماره ها و پایایی متغیرهای چهارگانه

	V1	V2	V3	V4	میانگین	انحراف معیار	آلفا اگر متغیر حذف شود
تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه = V1	۱				۴/۳۱	۰/۵۴	۰/۸۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰						
تصویب بودجه = V2	۰/۴۳	۱			۴/۰۰	۰/۶۲	۰/۸۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۷	۰/۰۰۰					
اجرای بودجه = V3	۰/۴۲	۰/۳۲	۱		۳/۵۳	۰/۷۷	۰/۸۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰				
کنترل بودجه = V4	۰/۴۴	۰/۰۱	۰/۲۶	۱	۳/۹۹	۰/۶۹	۰/۸۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰			

ملاحظه میشود که در فرآیند مراحل چهارگانه با توجه به اینکه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده (۸۵٪) بیشتر از ۰/۷۰ می باشد و فرضیه های آماری ($H_0: \alpha > 70\%$ و $H_1: \alpha < 70\%$) می توان نتیجه گرفت که فرض صفر تأیید است. و همبستگی آماره ها و پایایی متغیرها ی چهار گانه در حد قابل قبولی است

۷- نتیجه گیری :

در تحقیق حاضر مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه در ایران مورد بررسی قرار گرفت و با بررسی مراحل چهارگانه بودجه ریزی مشخص شد که در هر کدام از این مراحل، عواملی وجود دارند که در وضعیت مطلوبی نیستند و به عبارت دیگر جزء موارد مسئله ساز در فرآیند بودجه ریزی شناخته شدند. به طور کلی در تحقیق نشان داده شد که در مراحل چهارگانه بودجه ریزی، مرحله تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه و مرحله کنترل بودجه در وضعیت قابل قبولی قرار ندارند اما مراحل تصویب و اجرای بودجه از وضعیت قابل قبولی برخوردارند. همچنین رتبه بندی این عوامل نشان می دهد که در مراحل چهارگانه بودجه ریزی تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه در اولویت قرار دارد و باید به آن بیشترین توجه را مبذول نمود و دیگر مراحل در درجات بعدی اهمیت بوده اند.

بر اساس یافته های تحقیق حاضر می توان نتیجه گیری نمود که امروزه با توجه به اهمیت فرایند بودجه ریزی و مدیریت بودجه، فشار برای پاسخگویی و شفافیت عملکرد دولت، بنا به کاهش هزینه های جاری و اثر بخشی حاکمیت و افزایش بهره وری و مدیریت عملکرد، کانون توجه دولت ها قرار گرفته است. هر چند برنامه ریزی، اجراء کنترل، هریک بخشی از وظایف مدیریت سازمانها محسوب می شود، اما رمز موفقیت مدیران را می توان در برقراری یک حلقه ارتباطی و پیوسته بین این سه کارکرد دانست. یکی از حلقه های ارتباط دهنده بین این سه کارکرد، سیستم حسابداری و بودجه بندی در دستگاه های اجرایی است چرا که اطلاعات حسابداری هم برای برنامه ریزی به کار می آیند و هم به نوعی ضمانت اجرای برنامه ها محسوب می شوند چون قسمت اعظم آن در قالب بودجه سالانه به اجرا در می آید. بنابراین دولت می تواند با الزام به استفاده از این سیستم، موجبات شفافیت و در پی آن پاسخگویی هرچه بیشتر را فراهم کند.

این عناصر تراز عناصر اساسی مدیریت شناخته شده اند هر کدام از آنها را میتوان با عناصر فرآیند تهیه و بودجه (تنظیم، تصویب، اجرا و کنترل) مرتبط دانست که اهداف کاربردی آن انجام وظایف مدیریت بودجه است به عبارتی بودجه ابزار دست مدیر است تا بدان وسیله سازمان را به هدف های مورد نظر سوق دهد. اصلاح نظام بودجه ریزی میسر نخواهد شد مگر آنکه اصلاح نظام اداری مورد توجه قرار گیرد و بنابراین نیاز به بهبود در سیستم های برنامه ریزی، کنترل و مدیریت منابع دولت مطرح می شود.

برای تحقق این امر نه تنها باید روشهای بودجه بندی موجود برای افزایش هماهنگی در این سیستم بهبود یابد، بلکه باید بعد جدیدی را برای ارزیابی مدیریت فعالیتهای دولتی مطرح ساخت تا با تأکید بر اهداف، نتایج، محاسبه بهای تمام شده فعالیتها و کاهش هزینه ها و مدیریت فعالیتهای دولتی باعث افزایش شفافیت و پاسخگویی، بهبود عملکرد سازمانها و در نهایت رضایت مردم کشور گردد. مدیران و مسئولین محترم می توانند با بهره گیری و استفاده از نتایج تحقیق حاضر در مورد مسائل بودجه ریزی و مدیریت بودجه، این مسائل را شناسایی کرده و در جهت تقویت نقاط قوت و برطرف نمودن نقاط ضعف گامهای مؤثری بردارند.

۸- پیشنهادها:

با توجه به مطالب اشاره شده در متن مقاله، موارد زیر بعنوان پیشنهادهایی بمنظور انجام تحقیقات آتی در ارتباط با موضوع تحقیق حاضر می تواند ارائه گردد:

- ♦ بررسی پیاده سازی بودجه ریزی عملیاتی در فرآیند بودجه ریزی ایران
- ♦ بررسی تأثیر هماهنگی بین سازمانی در فرایند بودجه ریزی در ایران
- ♦ بررسی تأثیر شفافیت و افشای اطلاعات سازمانها در عملکرد بودجه ریزی ایران
- ♦ اجرای مدل مفهومی تحقیق حاضر در زمان و مکان دیگر و مقایسه نتایج آن با نتایج تحقیق حاضر.

- Akhdamian, Saeed (1388). Operational budgeting in Tehran municipality. 7th International Management Conference.
 - Aqvami, DavOOD, Babbajani, Ja'far (1379). Principles and Practice of Accounting in Governmental and Nonprofit Organizations, Publications of the Organization for the Study and Compilation of Humanities Books of Universities (SAMT).
 - Ç Bazargan, Abbas, and others (1377), Research Methods in Behavioral Sciences, Tehran, AGAH Publication.
 - Tajdini, Masoomah (1387). Investigating and designing operational budgeting in research centers. Second International Operational Budget Conference.
 - Haji Eliasi, Hassan, Ghanbarian, Reza (1387). Planning and Budgeting System in Municipalities. The First Municipal finance Conference, Problems and Solutions.
 - Khodamipour, Ahmad, Zainali Mehdi (1386). Budgeting system based on its performance and its effect on the performance and accountability of government, Auditor's Journal, No. 37,
 - Khuzin, Ali (1387). What are the success factors in implementing cost-based management systems based on activity? Second International Operational Budgeting Conference.
 - Rassoulilian, Mohsen, Abrisham, Seyyed Hossein Ali (1386). Operational budgeting is a model for promoting financial management system in municipalities. The first international operational budgeting conference.
 - Sakati, Parviz., Saeedi, Ahmad (1388). Challenges and Solutions for Using Performance Indicators in Operational Budgeting at Iranian State Universities. Third International Operational Budget Conference.
 - Samareh, Abd. Reza., Sidi, Ghobad (1385). Changing the Budgeting Approach, Challenges and Solutions, 7th International Conference of Quality Managers.
 - Sanai-davar, Ebadi, Mosa (1387). SWOT analysis of the administrative system for implementing operational budgeting in the cost method and the challenges it faces. Second International Operational Budgeting Conference.
 - .
 - Gholizadeh, Mohammad Hassan, Sanei, Mahmood, Salari (1387). Budgeting and planing -based activity (abp) a new approach to budgeting. Second International Operational Budget Conference
 - Kiakujori, Davood (1381). Budgeting and Budget (Concepts, Principles, Classification and Process), Sari: Shlfien Publishing
 - Mohammad Nejad, Nemat. Del Miziyan, Sohrab., Falahati, Ali (1389). Reforming the Budgeting Model in Iran by Introducing and Emphasizing on the Implementation of the Operational Budgeting System, The Conference Investigates the Strategies for Improving Management Accounting in Industry.
 - Office of Planning and Budget Studies of the Islamic Consultative Assembly (1379) Budgeting in Iran, parleman Research Center
 - Farajvand, Esfandiar (1381). The process of budget control. Tabriz: Golbad
 - Kiyomarci, Firooz (1387). Budget and government funding. Tehran: Ball Publishing.
 - Mahdi, Baradaran (1387) Operational budgeting from theory to practice
 - Moussa Khani, Morteza, Manshi Zadeh, Masoud, Principles and principles of the new budget system in Iran 1382 - p. 8
 - Farahmand, Mohammad Ali, Etemadzadeh, Amir Hossein (1386). Strategies for deploying a performance-based budgeting system. The first international operational budgeting conference.
 - Azizi, Gholamreza (1379). Principles of State Budget Control and Control, shar Asoob Publishing, First Edition
-
- ♦ Aronson, Richard.(1985). Public Finance., McGraw- hill Company.
 - ♦ Churchill, G. A. Jr., (1979), "A paradigm for developing better measures of marketing constructs", Journal of Marketing Research, Vol. 16, February, pp.64-73.
 - ♦ Conca, F. J. et al, (2004), "Development of a measure to assess quality management in certified firms", European journal of operational research, (156), pp. 683-697.
 - ♦ Cronbach, L. J., (1951), "Coefficient alpha and the internal structure of test", Psychometrica, (16), pp. 297-334.
 - ♦ Hermes. N., P. Smid., L. Yao.(2007). Capital budgeting practices: A comparative study of the Netherlands and China. International Business Review, Volume 16, Issue 5, October 2007, Pages 630-654.
 - ♦ Hult, G. M. T. & Ferrell, O. C., (1997), "A global learning organization structure and market information processing", Journal of Business Research, Vol. 40, pp.155-166.
 - ♦ Kilfoyle, E., Alan J. Richardson.(2011). Agency and structure in budgeting: Thesis, antithesis and synthesis. Critical Perspectives on Accounting, Volume 22, Issue 2, February 2011, Pages 183-199.

- ♦ Kim., Doyoung .(2006). Capital budgeting for new projects: On the role of auditing in information acquisition. *Journal of Accounting and Economics*, Volume 41, Issue 3, September 2006, Pages 257-270.
- ♦ Lapsley., I., A. Midwinter, T. Nambiar, I. Steccolini.,(2011). Government budgeting, power and negotiated order. *Management Accounting Research*, Volume 22, Issue 1, March 2011, Pages 16-25.
- ♦ Laux. Volker.(2008). On the value of influence activities for capital budgeting. *Journal of Economic Behavior & Organization*, Volume 65, Issues 3-4, March 2008, Pages 625-635.
- ♦ Libby,Th., R. M. Lindsay.(2010). Beyond budgeting or budgeting reconsidered? A survey of North-American budgeting practice. *Management Accounting Research*, Volume 21, Issue 1, March 2010, Pages 56-75.
- ♦ Moder. J., J. Nickl.(1969). An optimal allocation of resources for the capital budgeting problem. *Socio-Economic Planning Sciences*, Volume 3, Issue 2, August 1969, Pages 135-150.
- ♦ Peterson•Price Waterhouse.(1994). Best Practices in Performance Based Budgeting, for the Santa Clara County Office of Budget & Analysis, April 12.
- ♦ Sautter, E. T. & Leisen, B., (1999), Managing stakeholders: A tourism planning model, *Annals of Tourism Research*, (26)(2), pp. 3